

3. Глазычев В. Л. Организация архитектурного проектирования. – М.: Искусство, 1978.
 4. Дизайн архитектурной среды: Учеб. для вузов/ Минервин Г. Б., Ермолов А. П. , Шимко В. Т., Ефимов А. В., Н. И. Щепетков, А. А. Гаврилина, Н. К. Кудряшов. – М.: Архитектура-С, 2007. – 504 с.
 5. Ефимов А. В., Лазарева М. В., Шимко В. Т. Архитектурно–дизайнерское проектирование. Специальное оборудование интерьера. – М.: Архитектура-С, 2008. – 136 с.
 6. Иконников А. Искусство, среда, время. – М.: Сов. худ., 1985. – 336 с.
 7. Иконников А. В. Мера пространства – человек. // Декоративное искусство СРСР. – 1973. – № 3. – С. 22–23.
 8. Иконников А. В. Среда и образ времени // Декоративное искусство СРСР. – 1974. – № 9. – С. 25–26.
 9. Лихачев Б. Т. Экология культуры. В кн.: Заметки о русском. – М.: Советская Россия, 1984. – С. 54–60.
 10. Менгт Т. В. Об исследовании образовательной среды в педагогическом ВУЗе // Методология и методики экспериментальной работы в школе. Материалы III Межвузовской научно-практической конференции аспирантов и соискателей (17–18 февраля 1997 г.). – Ч. 2. – СПб: СПб ГУМП, 1997. – С. 91–92.
 11. Печко Л. Искусство как эстетическая среда в школе. – Сб. ст. «Эстетическая среда и культура личности». – Вып. I. – 1999. – 96 с.
 12. Розенсон И. А. Основы теории дизайна. –СПб: Питер, 2008. – 219 с.
 13. Тюрікова О. М. Естетико-педагогічні особливості інтеграційного середовища школи // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Одеса, 2005. – № 11–12. – С. 81–88.
 14. Тюрікова О. М. Середовищний підхід до формування цілісної особистості // Наука і освіта. – 2005. – № 5–6. – С. 144–151.
 15. Шимко В. Архитектурное формирование городской среды. – М.: Высшая школа, 1990. – 223 с.
 16. Шимко В. Т. Архитектурно–дизайнерское проектирование. Средовой поход. – М.: Архитектура-С, 2006. – 384 с.
 17. Шимко В. Т. Архитектурно–дизайнерское проектирование городской среды. – М.: Архитектура-С, 2006. – 384 с.
 18. Хуторский А. В. Практикум по дидактике и современным методам обучения. – СПб: Питер, 2004. – 541 с.
-

УДК 72.012

КОНЦЕПТ-ІДЕЯ ЯК ПЕРШООСНОВА ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Грицюк Л. С., доцент, канд. архітектури
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут архітектури
кафедра «Архітектурне проектування»
тел. (032) 258 25 22

Анотація. У статті розглянуте значення концепт-ідеї як прототипу, прообразу передбачуваного або можливого проекту, що є першоосновою у процесі проектування; визначене взаємовідношення концепції та методів проектної діяльності.

Ключові слова: концепт-ідея, проектування, інноваційна діяльність, детермінування завдань.

Актуальність теми. Основний сенс творчої діяльності архітектора–дизайнера поля-

© Грицюк Л. С., 2012

гає у формуванні матеріального оточення і організації простору в інтересах людей з врахуванням індивідуальних потреб кожної людини в певних функціональних та емоційно-психологічних умовах життедіяльності. Поняття "концепт-ідеї" розглядається як першооснова майбутнього проекту, формулювання його вмісту як ідейно-тематичної бази проектного задуму, що відображає художньо-проектне розуміння архітектора чи дизайнера про явища, масштабніші, ніж проектований об'єкт.

Мета статті. Розглянути послідовності та шляхи методичної організації, якими може бути досягнуте генерування концепт-ідеї, враховуючи проектну діяльність як таку, що може бути в різній мірі детермінована характером умов поставленого завдання.

Аналіз досліджень і публікацій. З точки зору філософії ця тема висвітлена у монографії Т. Ю. Бистрової "Річ. Форма. Стиль: Вступ до філософії дизайну", де детально розглядається вплив світогляду творця на проектну діяльність. Доробок науковців-психологів містить велику кількість праць, присвячених дослідженням творчого мислення, де розглядається взаємозв'язок інтелекту і творчого потенціалу: це Г. Айзенк, Л. Термен, Р. Стенберг; твердження, що головну роль у детермінації творчості відіграють мотивація, цінності, особисті риси, фігурують у працях Д. Богоявленської, А. Маслоу. Наукові праці вчених і теоретиків в галузі методології проектування розглядають питання концепції: це О. Генісаретський, А. Грашин, Дж. К. Джонс.

Визначення концепт-ідеї

Концепт-ідея – це цілісна ідеальна модель майбутнього об'єкту, що описує його основні характеристики. Як правило, концепт-ідея формулюється у вигляді якої-небудь парадоксальної тези, несподіваної метафори, що найбільш образно розкриває зміст проектного вирішення. Запропоноване у Вікіпедії формулювання "концепції" також робить посилення на важливість широкомасштабного бачення, де концепція – це "певний спосіб розуміння (трактування) якого-небудь предмету, явища або процесу; основна точка зору на предмет; керівна ідея для його системного висвітлення". Концепція виходить з установок на фіксацію граничних для якої-небудь сфери ("фрагменту" дійсності) значень і реалізацію максимально широкого "світобачення".

Основною метою концепт-ідеї є розвиток проектування як інноваційної діяльності. За твердженням О. Генісаретського, концепція є складником проектної культури. Творчі концепції є змістом творчої свідомості і творчої волі разом з вираженими в них ціннісними орієнтаціями суб'єктів проектування. Концептуалізм нерідко виправдовується саме спрямованістю на інноваційні процеси. Завдяки концептуалізації творчості в історії проектної культури простежуються нитки актуалізації тієї або іншої творчої концепції і пов'язаних з нею прийомів формоутворення. Концептуалізація творчості є водночас і установкою на усвідомлення ціннісного вмісту, на прояв тих життєвих, художніх і духовних цінностей, які стверджуються або відкидаються у цьому проекті.

Типологічне питання про творчу суть концепт-ідеї – це пряме, відкрите використання свідомості, мислення, інтелекту у створенні та використанні витворів мистецтва, інших естетичних і культурних цінностей, включаючи об'єкти в середовищі. Змінність сучасної культурної ситуації, що знаходиться в процесі перманентного розвитку, свідчить про збільшення значення творчої концепції в оновленні, модернізації оточуючого середовища.

Детермінування завдань у проектній діяльності

За традиційними уявленнями проектування є тим парадоксальним виключенням із системи, коли діяльність зі створення продукту здійснюється за принципом заперечення умов, що визначали попередньо існуючі рішення, де створення нового продукту змінює сукупність цих умов або середовище. Сама проектна діяльність може бути різною по мірі детермінування умов поставленого завдання.

Діяльність, яка вільна від жорстких умов і визначається лише умовами формування проектного мислення, відноситься до завдань "найвищої складності". Це завдання,

пов'язані з науково-технічними відкриттями або винаходами, коли проектне вирішення змінює сформовані канонічні умови висуненням принципово нової генеральної ідеї. Для прикладу, застосування несучих просторових сітчастих конструкцій з жорстких або гнучких стрижневих елементів, що утворюють сітки різних систем і обрисів. Реалізована конструкція дозволила створити принципово нове компонування простору, до цього часу немислиме (великопрогонове покриття, баштові споруди, мости і т. п.).

Завдання, вирішення яких практично вільне від жорстких умов і розгортається з використанням професійних проектних методів і засобів, можна назвати "*складними*". Для прикладу можна визначити цілий клас завдань архітектурно-дизайнерського проектування розгорнутих, комплексних предметно-просторових структур, що створюють цілеспрямований психологічний "клімат", таких як містобудівельні комплекси, виставкові та музейні експозиції, промислові та громадські інтер'єри. Особливістю цього класу завдань є велика кількість специфічних граничних умов.

"*Складні*" проектні завдання – це завдання, в яких здійснюється цілеспрямоване створення нового середовища, виходячи з прийнятого проектного рішення при практично відсутніх жорстких обмеженнях по використанню об'єктивних наукових засобів. Проектування задає, створює нову предметно-просторову систему цілісного об'єкту, і будь-яка спроба вирішення цього завдання науково-експериментальними методами повинна розглядати об'єкт як систему елементів, кожен з яких вимагає особливого дослідження.

До завдань "*середньої складності*" відноситься проектна діяльність, вирішення якої визначена граничними умовами і вільна від жорстких обмежень усередині цих умов. Це означає, що саме формулювання завдання, окрім проектних установок, містить деякі обмеження, що піддаються кількісному вираженню і експериментальній перевірці. Для прикладу можна привести завдання об'ємно-просторового вирішення споруд певного функціонального призначення.

До "*простих*" завдань можна віднести проектні завдання, діяльність по вирішенню яких повністю обмежена жорсткими умовами їх нормативної бази, коли існує практична можливість кількісного визначення параметрів і експериментальної перевірки. Формулювання завдання здійснюється конкретно по обмеженнях. Приміром, створення окремих об'єктів або ізольованих просторів, до яких пред'являються високі ергономічні вимоги або вимоги надійності та безпеки.

Таким чином, можна констатувати, що детермінований характер проектних завдань визначає рівень складності цих завдань: чим менш жорсткими є межі поставленого завдання, тим важливішим є фактор проектного мислення, що уможливлює висунення принципово нового генерального рішення.

Втілення концепт-ідеї

Як правило, поставлені проектні завдання, що не мають перевірених часом прототипів, допускають різні варіанти їх вирішення – як в частині функціональних технологій, так і в області об'ємно-просторових пошуків. Тому концепція, вивчаючи порівняльні достоїнства цих варіантів, розглядаючи перспективність їх реалізації у світлі виявлених під час аналізу завдання функціонально-естетичних проблем, виробляє свого роду передпроектну ідею майбутнього рішення, що формулює принципи роботи. Часто – у вигляді нетривіального твердження, метафори, що спрямовує архітектора на подальші дії.

Ще більш значну роль відіграє концепт-ідея в об'єктах надвеликих, особливо пов'язаних зі складно-компонованим зовнішнім середовищем. В таких умовах необхідно здійснити наступні етапи проектної діяльності:

- визначити параметри і характеристики самого об'єкту, представити його як закономірно організовану систему різного типу компонентів середовища;
- виявити можливі засоби архітектурно-дизайнерського формування того чи іншого архетипу середовища;
- розглянути шляхи мінімізації набору цих засобів;

- створити концепт-ідею формування з їх допомогою якісних функціональних характеристик середовища нового комплексу.

Таким чином, розуміння концепт-ідеї реалізується через структурну організацію об'єкту в процесі його "ідеального" формотворення.

Інакше кажучи, концепт-ідея не повинна припускати реальні проектні вирішення, хоча при її розробці цілком може бути використана методика складання експериментальних чи альтернативних проектів, які або ілюструють її основні положення, або висувають для порівняння нові ідеї, оскільки розробка саме архітектурного проекту особливо складного або величного об'єкту – це ряд самостійних частин проектування, що лежать за межами концептуальних розробок, навіть якщо їх окремі характеристики увійдуть до завершального проекту.

Таким чином, від концепт-ідеї залежить новизна і перспективність авторських пропозицій, особливості їх подальшого розвитку і навіть доля сприйняття їх споживачем, який оцінюватиме привабливість цього архітектурно-просторового витвору проектного мистецтва.

Послідовності генерування концепт-ідеї

Концепт-ідея – це проектний задум узагальненої конструкції, що викладає ідею вирішення актуального обґрунтованого проектного завдання і вказує шляхи досягнення мети. Проектування – протікаюча дія проектної концепції, розумового і знакового оформлення проекту. Концепція у сучасному світі є першоосновою в процесі проектування. Тому вибір методів проектування об'єктів ґрунтуються на теоретичному вираженні концепції.

Важливо звернути увагу на цілі і завдання концепції. Сам процес генерування концепції відбувається в ієрархічній системі, яка складається з трьох кроків:

1. Формулювання проектних проблем;
2. Формулювання проектних завдань, метою яких є вирішення проектних проблем;
3. Формулювання проектних вимог.

Зрозуміло, що досягнення цілісності, завершеності головного задуму здійснюється поетапно. Процес роботи складається з чотирьох блоків:

- Вироблення професійної ідеології (результат проектного аналізу);
- Вироблення системи принципів проектування;
- Формування принципової моделі, видимого образу об'єкту;
- Обґрунтування вибраного способу вирішення завдання.

Завдяки такій методичній організації проектування задумана концепція оформлюється в матеріальний об'єкт, ідеї стають матеріальними. В Архітектурному словнику визначається, що проектування – це процес створення проекту – прототипу, прайобразу передбачуваного або можливого об'єкту, простору чи стану. Багато авторів при визначенні суті проектування висловлюються наступним чином: "цілеспрямована діяльність вирішення завдань".

Це одночасно і інформаційно-аналітична діяльність, спрямована на вироблення безлічі методів, способів і процедур для реалізації задуманих концептів.

Висновок

Процес проектування – це особливий вид людської діяльності. Об'єктами проектування можуть бути як матеріальні (урбаністичні комплекси, окрім будівлі, предмети інтер'єру), так і нематеріальні об'єкти (соціальне проектування). У цей самий час процес проектування є нематеріальним, що визначається як об'ємно-просторова діяльність створення концептуальних, ідеальних об'єктів, які повинні служити людству, вирішувати безліч його проблем.

Взаємовідношення концепції та методів проектної діяльності у взаємозв'язку з певними граничними умовами та відповідними обмеженнями (детермінуванням проектних завдань) є факторами надважливими. Їх сукупність організовує цілісність проектованого об'

екту. Відсутність будь-якого компоненту призводить до неможливості правильного вирішення проектного завдання. Створений продукт у такому випадку буде реорганізованим, безглуздим і даремним для соціуму.

У випадку врахування комплексної взаємодії перелічених вище факторів, в процесі генерування концепт-ідеї вивільняється уява архітектора, задіються знання з різних сфер. Іноді це ідея філософських наук, іноді зі сфери культури і техніки. Архітектор тоді більше переосмислює значення створеного проекту, стає посередником, резонатором між людиною та її об'єктно-функціональним середовищем, стає творцем стилів життя, засобів встановлення міжособових контактів, володіє засобами вирішення гострих соціальних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Быстрова Т. Ю. Вещь. Форма. Стиль: Введение в философию дизайна. – Екатеринбург : Издательство Уральского университета, 2001.
 2. Бхаскарян Л. Дизайн и время/ Пер. с английского. – М.: "Издательство Арт-Родник", 2006.
 3. Генисаретский О. И. Проектная культура и концептуализм// Режим доступа: интернетресурс
 4. Глазычев В. Л. Дизайн как он есть. – М.: Издательство "Европа", 2006.
 5. Глазычев В. Л. Архитектура. Энциклопедия. – М., Астрель, Дизайн. Информация. Картография. АСТ, 2002.
 6. Грашин А. А. Методология дизайн-проектирования элементов предметной среды. Учеб. пос. М.: Архитектура - С, 2004.
 7. Джонс Дж. К. Методы проектирования. М., 1986.
 8. Ефимов А. В. Дизайн архитектурной среды: Учеб. для вузов. М.: Архитектура-С, 2006.
 9. Шимко В. Т. – Архитектурно-дизайнерское проектирование. - М., «Архитектура - С», 2004.
-

УДК 72.011

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИЁМОВ СРЕДОВОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ ПРИ ПОИСКЕ ОБРАЗА АРХИТЕКТУРНОГО ОБЪЕКТА

Тюрикова Е. Н., к. п. н., доц. кафедры основ архитектуры и дизайна архитектурной среды т. 096 58 81813

Юнг И. С., студентка 6-го курса

Одесская государственная академия строительства и архитектуры

Аннотация: статья демонстрирует приёмы реализации средового подхода в учебном проектировании студентов, специализирующихся в области дизайна архитектурной среды.

Ключевые слова: средовое проектирование, приёмы средового проектирования.

Проблема исследования – профессиональная подготовка будущих дизайнеров архитектурной среды – освоение *средового подхода* как универсального метода архитектурно-дизайнерского проектирования; механизмов его применения в зависимости от конкретных проектных заданий и личности проектировщика.

Анализ научных исследований в области архитектуры и средового дизайна (Ю. Анисимов, О. Генисаретский, В. Глазычев, А. Гутнов, А. Ермолаев, А. Ефимов,

© Тюрикова Е. Н., Юнг И. С., 2012